

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

De pulchritudine oculorum in Virgine. Sectio VII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

amore accenderetur. Sed illud magis ad literam, sponsum appellare Virginem
 amorem, siue dilectionem, id est, amorem suum, delicias suas: id demique, in quo eius
 amor continuo versaretur. Deinde iterum appellatur charitas, siue amor Cant. 7.
 ubi eam sponsum sic per admirationem alloquitur: *Quam pulchra es, & quam decora*
charissima in deliciis. Quo loco similiter Septuag. pro *charissima* translulerunt *ἀγα-*
πη & similiter Hebraicè est *אמת*, quæ vox propriè amorem significat, ut patet 2.
 Reg. 1. cum de Ionatha dicitur, quod esset amabilis super amorem mulierum.
 Meritò igitur Virgo amor ipse, siue charitas dicitur, cum quanta sit, charitas, &
 amor sit, tota nimirum cooperta aureis suarum cogitationum crinibus. Nec verò
 prater eundem est, quod præcipuè capreis Galaaditicis comparatur: sonat enim
 Galaad aceruum testimonij. Quod mirè etiam quadrat in Virginem, in qua om-
 nia omnium gentium testimonia coaceruantur, cum ab omnibus gentibus testi-
 monium accipit probitatis: eam enim vel ipsi fidei hostes suspiciunt, & admiran-
 tur, quemadmodum ipsa prænuñciauit Luc. 1. *Eccc, inquit, ex hoc beatam me dicent*
omnes generationes. Denique quod spectat ad posteriorem similitudinem, qua Cant.
 7. comæ capitis eius dicuntur, ille sicut purpura Regis iuncta canalibus, iam su-
 perius annotauimus Septuag. translulisse: *Cæsaries capitis tui sicut purpura: Rex ligatus*
in canalibus. Itaque crines Virginis purpura comparantur propter colorem pur-
 pureum, qui est pulcherrimus, & regalis, imò etiam cælestis. Deinde in eius cri-
 nibus Rex ligatus apparuit: quoniam Rex ille cælestis vinciri, & ligari se patie-
 batur Virginis crinibus tanquam regalibus, & aureis quibusdam vinculis, ut iam
 superius diximus, ubi etiam explicauimus, cur canalibus comparentur.

Item & de-
licia.
Cant. 7. 6.

2. Reg. 1.

Luc. 1. 48.

De pulchritudine oculorum in Virgine.

SECTIO VII.

Pulchritudinem oculorum Virginis descripsit sponsum duplici similitudine,
 quarum altera habetur Cant. 1. *Oculi tui columbarum:* & Cant. 4. *Oculi tui colum-*
barum absque eo, quod intrinsecus later: altera Cant. 7. *Oculi tui sicut piscina in Ezebon, qua*
sunt in porta filia multitudinis. Vtraque hoc loco est à nobis explicanda.
 Quod ad priorem attinet, comparauit sponsum Virginis oculos oculis colum-
 barum, quæ in Palaestina nutriebantur, quarum oculi præstabant & magnitudi-
 ne, & splendore. Et quidem Rupert. per *oculos columbarum* in Virgine intellexit
 septem dona Spiritus Sancti: & ideo dictum *columbarum*, non *columbæ*, eo
 quod columba sit Spiritus sancti symbolum, hoc sensu: *Oculi tui columbarum,*
 id est, *oculi omnium gratiarum: omnium quippe gratiarum, siue spirituum tu effecta es*
particeps, ex quo me castis visceribus suscepisti. Hugo Card. & alij per *oculos columba-*
rum, quæ de simplicitate laudantur, intelligunt simplicem intentionem, hoc est,
 non duplicatam vel erroris, vel delectationis malitia. Verum rectius est, ut ab-
 solutè intentionem Virginis in omnibus per oculos accipiamus, quæ semper
 in Deum respiciebat. Quod enim intentio in sacris literis oculo comparetur
 perspicuum est ex Matth. 6. *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum*
erit: solis enim operibus ex bona intentione perfectis remuneratio à Deo tri-
 buitur: quemadmodum significauit Apostolus, cum dixit ad Rom. 2. *Qui reddet*
uniquique secundum opera eius: iis quidem, qui secundum patientiam boni operis gloriam,
& honorem, & incorruptionem quarunt, vitam æternam, id est, iis qui Dei ho-
 norem spectant per rectam intentionem. Hoc sensu accipit D. Gregor. homil. 4. D. Gregor.

I.

Cant. 1. 15.

Cant. 4. 1.

Cant. 7. 4.

Oculi colu-

barum Pa-

lestine ma-

gnitudine

præstabant.

Rupert.

Omnia spi-

ritus sancti

dona in Vir-

gine.

Hugo Card.

Virgine in-

nio semper

in Deum.

Matth. 6. 22

Rom. 2. 6.

D. Gregor.

Ezech. I. II. super Ezech. illud cap. i. quod dicitur de animalibus: *Et facies eorum, & penna eorum extenta desuper. Facies, inquit, & penna extenta desuper describuntur, quia omnis intentio, omnisque contemplatio sanctorum super se tendit, ut illud possit adipisci, quod in caelestibus appetit. Nam qui bona agere videtur, & per haec non Deo, sed hominibus placere desiderat, intentionis suae faciem desuper premit: & qui in contemplatione Dei, non dulcedine beatitudinis saturari appetit, sed doctus videri, iste nimirum intellectus sui pennas desuper non extendit.*

¶ Ceterum Virgo beatissima & faciem, & pennas desuper extentas habuit, quia omnes eius intentiones siue in agendo, siue in contemplando ad solius Dei cultum, honoremque referebantur: id quod ipsamet significavit primis illis verbis sui cantici Luc. i. *Magnificat anima mea Dominum.* Quo loco est advertendum non dixisse Virginem, *Magnifica anima mea Dominum*, quasi excitando animam ad magnificandum Deum, sed dixisse *Magnificat*, ut intelligeremus non opus fuisse animam illam excitari, quae continuo Deum magnificabat. Nimirum reliqui omnes sancti citharae quidem fuerunt, quae Dei gloriam concinebant: sed tamen interdum per carnis fragilitatem dissonabant: unde opus erat, ut subinde ad harmoniam & concentum reducerentur: quo videretur spectasse Regius vates, cum dicebat

Luc. 1. 46.

B. Virgo Dei continuo magnificabat.

Psal. 102. 1.

Psal. 102. 1.

B. Virgo Spiritus sancti cithara nunquam dissona.

Psal. 8. 2.

Deus per Christi humanitatem magnificus apparuit.

III.

Cant. 4. 20.

Canticorum locus obscurus elucidatur.

Cant. 6. 7.

Septuag.

Symmach.

D. Hieron.

Esa. 47. 2.

Loys. Legio.

Sed magnam habent difficultatem verba sequentia: *Absque eo, quod intrinsecus lateret*: quae necessario ad perfectam huius loci intelligentiam explicanda sunt. Ea vero bis leguntur Cant. 4. primum, cum dicitur: *Oculi tui columbarum absque eo, quod intrinsecus lateret*: deinde, cum subiungitur: *sicut fraus mali punici gena tuae absque eo, quod intrinsecus lateret*: & praeterea cap. 6. vbi eadem sententia totidem verbis repetitur: *sicut cortex mali punici gena tua absque oculis tuis*. Quibus omnibus in locis Septuag. transtulerunt: *extra silentium tuum*: eodem modo transtulit Symmachus: in Hebraeo respondet verbum, *עמו*. Contendit autem D. Hieronymus in comment. super cap. 47. Esae, eam vocem significare pudenda mulieris, & ita accipiendam esse in Canticis, atque idcirco à Symmacho, & Septuaginta translatam fuisse silentium, & taciturnitatem, *ἢ ἢ πῶν*, quod eiusmodi partes praeterecundia, & modestia taceri debeant. Nam quod vox Hebraea eam significationem habeat, probat D. Hieron. ex eodem cap. 47. Esae, vbi ad Babylonicam sub typo foeminae dicitur: *Denuda turpitudinem tuam*: vbi ad litteram sermo est de fornicationibus Babylonis, & manifestè turpitudinis nomine obscena metetricis partes innuuntur, habeturque eo loco eadem vox Hebraea. Verum haec usque adeo displicuerunt Luyfio Legionensi in suis comment. super Cant. ut acriter Hieronymum in eufet, quod d putaverit rem omnium turpissimam à Spiritu sancto nomina

nominatam fuisse. Itaque contendit nomen *isamatech* eo loco Canticorum sumi pro ea capillorum parte, quæ fronti, & temporibus imminet, sub quibus oculi latentes, atque micantes quodam veluti errore capillorum, & incerto motu pulchriores apparere solent. Quare Legionensis verbum *isamatech* non deducit à *isma*, vt deduxit Hieronymus, sed à nomine *isamam*, quod significat cincingum capillorum, quo etiam modo deduxit Sanct. Pagn. in suo Hebraico dictionario. & lexicon Complutense, imo & Rabbinus Hebræi in expositione super Cantica. Quamquam verò Hieronymi sententiam magis probamus, quippe qui Hebrææ

Intentionis pulchritudo plus latebat, quam appareret in Virgine.

linguæ peritæ, vel ipsos Rabbinos Hebræorum superauit: tamen hæc etiam Legionensis expositio probabilis est. Quare iuxta illam: cum dicitur: *Oculi tui copius latebat*, hoc est, eius rectæ intentionis pulchritudinem vt multò plura lateant quamlibet etiam perspicacissimam videndi aciem, quàm sint illa, quæ exterius apparet. Elegans quoque est Septuaginta translatio, *Extra silentium tuum*, vel *extrataciturnitatem tuam*: quæ illud significat, tantam esse beatissimæ Virginis præstantiam, vt dici nequeat, sed silentio tantum explicari possit. Itaque eius perfectionem inexplicabilem esse, satiusque multo esse, vt ille alius dixit de Carthagine, silere, quàm pauca dicere: quo eodem sensu dictum est de Deo Psal. 64. *Te decet hymnus Deus in Sion*: pro quo est Hebræo, quemadmodum transtulit D. Hieron. *Tibi silentium laus Deus in Sion*: quibus verbis significatur maximè propriam laudem Dei esse silentiū, quia nimirū eius immensa magnitudo comprehendi nequeat. Munster. Campenl. & interpres pro Caiet. vertunt: *Te expectat laus Deus in Sion* hoc est, vt Caietanus interpretatur: In Sion Deus laudaberis, vbi extructum est tabernaculum. Quamquam alia potest afferri expositio: *Te expectat laus*, id est, laus omnis cōsequi te minime potest, sed quasi expectat, vt te captui nostro accōmodes, quò in te laudando verari possit. Sanct. Pagninus, & alij transferunt *Tibi silet laus*, hoc sensu: Laus omnistibi silentiū est, seu quantūcunque te laudibus efferamus, perinde est, atque si omnino sileamus, quia laus omnis nostra præ tua magnitudine nihil est, & silentium potius, quàm laus existimāda. Quæ omnia suo modo in Virgine conueniunt, de qua propterea merito ab sponso non semel inculcatur: *Extra silentiū tuum*, *extra taciturnitatem tuā*, *absque occultu tuo*, hoc est, omnis tua pulchritudo silentium quoddā est, & taciturnitas, tū quia silentio potius honoranda est, quàm impari laude, balbutientibusque vocibus cōmēdanda: tum etiam, quia quicquid de te dicatur, tā longè abest à tua eximia dignitate, vt silentiū potius, & honoranda, taciturnitas laus omnis appellāda videantur. Accedit, quòd tua eximia magnitudine sanctis omnibus imposuisti silentiū, imo & creaturis omnibus, ne possēt tecū de perfectione, & pulchritudine cōtendere. Atque hæc de priori similitudine.

Munst. Cāp. Caietan.

Sanct. Pagn. Laus nostra præ Dei magnitudine nihil est, & silentium.

B. Virgo silentio potius honoranda, quàm impari laude cōmēdanda.

Pro posterioris intelligentia aduertendum est primò Hesebon, siue Hesbon urbem esse citra Iordanem in sorte filiorum Ruben, in qua olim fuit Regia Seon Regis Amorrhæorum stagnis, a quisque abundantiem. Deinde obseruandum pro eo, quòd nos habemus, *filia multitudinis*, esse Hebræicè *בנת דבר*, quòd nomen proprium est eius porta, ad quam ista piscina dicuntur fuisse, quæ appellabatur porta *בנת דבר*, id est, *filia multitudinis*, quòd iuxta illam forum esset per amplum, & hominum frequentia celeberrimū. Tertio notandum in oculis præcipue laudari magnitudinem, splendorem, & serenitatem. Quia igitur piscinæ illæ amplæ erant, aqualesque habebant clarissimas, & stabiles: idcirco Virginis oculi eiusmodi piscinis comparantur, laudaturque à magnitudine, splendore, & serenitate. Hæc enim omnia habuit Virginis intentio, quæ ampla fuit per multitudinem

Heslō urbs citra Iordanem

Virginis oculi comparantur piscini in Hesbon.

operum, splendidissima propter puritatem: denique serenissima, quia nullam vel minimam perturbationem admittam habuit.

De pulchritudine genarum in Virgine.

SECTIO VIII.

I. **P**Ræcipuum quiddam in facie sunt genæ, quas non præterituit sponsus cum dixit Cant. 4. *Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ.* Sciendum autem Hebraicè pro genis esse vocem גִּנָּי , quæ propriè tempora significat, à radice פָּרַר id est, attenuare, eo quod cæcis temporù tenuissima sit: & ita sumit eam voce hoc loco Sanct. Pagn. Verùm Septuaginta *genas*, siue *malus* transtulerunt: Rab. Abenesr. probabilius existimat vocem Hebræam transferendam esse *florē mali punici*, qui totus est rubore perfusus. Igitur Beda per *genas* verecundiæ designari putat: quia illas nobis erubescētibus solet rubor perfundere: similēque colorem facies cōtrahit illi, quem præ se fert cortex mali punici. Eodē quoque modo interpretatur Rup. de Virgine locum intelligēs, quam meritō sponſus à verecundia commendat, quoniam est vna ex præcipuis adolescentium, virginūque virtutibus iuxta illud Eccles. 26. *Gratia super gratiam mulier sancta, & pudorata.* Vnde D. Ambros. lib. 2. in Lucam expendens verba illa cap. 1. *Ingressus Angelus ad eam dixit: Ave gratia plena. Quæcum audisset, turbata est in sermone eius. Disce, inquit, Virginem moribus; disce Virginem verecundiæ? disce Virginem oraculo? disce mysterio. Trepidare virginum est, & ad D. Ambros. omnes viri ingressus pauere, omnes viri assatus vereri. Disceant mulieres propositum pudoris imitari. Idēque Ambros. lib. 3. de virginibus ponderans, quomodo Rebecca Isaac sponſo suo cōspecto vultum pallio operuit Genes. 24. sic ait: In virginibus pudor ornatur ætatem, taciturnitas commendat pudorem. An verò mediocris pudoris exemplum est, quod Genes. 24. Rebecca, cum veniret ad nuptias, sponſumque vidisset, velamen accepit? Et utique pulchra virgo non decori timuit, sed pudori. Et paulò inferius Virginem mihi prius gratias sua nunciet pudore obvio (vbi Ambrosius pudorem quasi famulum virginis præeuntē appellat) gradu sobrio, vultu modesto, & præannuncia integritatū ante eant signa virtutis: non satis probabilis virgo est, quæ requiritur, cum videtur.*

II. Eodē pertinet illud, quod Abimelech Rex Geraræ dixit Saræ Gen. 20. *Ecce Gen. 20. 16. dedi mille argenteos fratri tuo: hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes, qui tecum sunt, & quocumque perrexeris memento te deprehensam: qui locus est vnus ex difficilioribus in lib. Genes. Pro cuius intelligentia sciendum est Hebraicè sic haberi: Ecce dedi mille argenteos fratri tuo. Ecce ipse tibi operimentum oculorum omnibus, qui tecum sunt, & increpata es, vbi pro ipse, est Hebraicè אֵיךְ , quæ vox referri potest & ad argentum, & ad fratrem: est enim Hebraicè argentum numero singulari. Et quidem si ad fratrem referatur, ita plerique interpretantur. Ecce dedi mille argenteos Abraham, quem tu falso fratrem tuum appellas: ipse sub nomine fratris erit tibi velamen oculorum, id est, velamen verecundiæ, si minus casta esse volueris. Aut etiam aliter? Ipse erit tibi velamen oculorum, siue verecundiæ ad omnes, qui tibi voluerint hoc, quod tibi mecum accidit, exprobrare, habes, quo te excuses dicendo ipsummet Abraham persuasisse tibi, ut cum non virum, sed fratrem diceres, ex quo discrimen adulterij incurristi. Verùm alij meo iudicio planius, & facilius pronomen אֵיךְ ad argentum referunt, ut dicatur Abimelech dedisse Abraham mille argenteos in velamen oculorum Saræ, id est, quibus velum emerret, quo se Sara velaret, oculosque occultaret præ reuerentiā, ne alicui posset esse concupiscentiæ occasio. Itaque Abimelech commendasse Saræ pudorem, &*

vere